USMERNENIA TÝKAJÚCE SA OCHRANY NEPLNOLETÝCH A ZRANITEĽNÝCH OSÔB

V roku 2013 regionálni vikári jednotlivých okrskov prelatúry stanovili pravidlá postupu v prípade obvinenia veriaceho prelatúry Opus Dei zo sexuálneho zneužívania maloletého, v súlade s usmerneniami Kongregácie pre náuku viery obsiahnutými v obežníku z 3. mája 2011, s usmerneniami Konferencie biskupov a s právnymi predpismi v každej krajine.

26. marca 2019 pápež vydal *motu proprio* o ochrane maloletých a zraniteľných osôb. Na jeho základe Vatikán 26. marca 2019 vyhlásil zákon č. CCXCVII pre Vatikán s rovnakým názvom a tiež 26. marca 2019 usmernenia s rovnakým názvom pre Vatikánsky vikariát. 7. mája 2019 pápež vydal *motu proprio* Vos estis lux mundi, ktorého cieľom je posilniť inštitucionálne a normatívne prostriedky Cirkvi s cieľom predchádzať zneužívaniu maloletých a zraniteľných osôb a bojovať proti nemu.

Po oboznámení sa s uvedenými normami a pri plnej podpore ich ušľachtilého cieľa adresujem všetkým veriacim prelatúry tieto usmernenia, ktoré nadväzujú na pokyny Svätého Otca a zameriavajú ich na pastoračnú činnosť prelatúry.

I
Všeobecné zásady

1. Opatrenia a postupy obsiahnuté v týchto usmerneniach majú za cieľ vytvárať a rešpektovať atmosféru, v ktorej všetci poznajú právo a dodržiavajú ho a sú si vedomí potrieb maloletých a zraniteľných osôb; atmosféru, ktorá vylučuje riziko zneužitia, sexuálneho zneužívania a zlého zaobchádzania počas činností vykonávaných Pralúrou.

2. Tieto usmernenia sú určené všetkým veriacim Pralatury, ako aj osobám, ktoré akýmkoľvek spôsobom spolupracujú na jej kresťanských apoštolských a formačných iniciatívach.

3. V týchto usmerneniach sa pod pojmom „maloletí“ rozumejú aj zraniteľné osoby, hoci sa to niekedy neuvádza priamo, pokiaľ to povaha veci nedovoľuje.

a) „Neplnoletý“ je osoba vo veku nepresahujúcom osemnásť rokov. Predpokladá sa, že neplnoletý je osoba, ktorá používa rozum nedokonalým spôsobom (pozri *motu proprio* Sacramentorum Sanctitatis Tutela, čl. 6 § 1, bod 1).

b) Pojem „zraniteľná osoba“ v tomto dokumente označuje osobu chorú, fyzicky alebo psychicky obmedzenú alebo zbavenú osobnej slobody, čo aspoň dočasne narúša jej schopnosť chápať a disponovať svojou vôľou a v každom prípade schopnosť brániť sa pred ujmou (pozri *motu proprio* Vos estis lux mundi, čl. 1 § 2 a, b).

4. Pralatúra sa pri stanovovaní noriem a opatrení na prevenciu prípadného zneužívania maloletých a zraniteľných osôb riadi nasledujúcimi cieľmi a zásadami:

a) Ciele
- formovanie povedomia a rešpektu v oblasti práv a potrieb maloletých a zraniteľných osôb, primeraná formácia zameraná na ich ochranu;
- predchádzanie akejkoľvek forme násilia, fyzického či psychického zneužívania, zanedbávania, opustenia, zlého zaobchádzania alebo vykorisťovania;
- uvedomenie si povinnosti oznámiť príslušným orgánom prípadné zneužívanie a pomáhať im pri opatreniach zameraných na jeho prevenciu a odstránenie v budúcnosti;
- účinné vyšetrovanie každého prípadného prípadu zneužívania alebo zlého zaobchádzania s maloletými a zraniteľnými osobami;
- zabezpečenie obetiam a ich rodinám primeranej duchovnej starostlivosti, ako aj, ak to situácia vyžaduje, primeranej lekárskej, psychologickej a právnej pomoci.

b) Všeobecné zásady postupu:
- uznať, že obete a ich rodiny majú právo na prijatie, vypočutie a podporu, pričom ich informácie alebo oznámenia by mali byť postúpené príslušným orgánom;
- zaručiť dotknutým osobám konanie v súlade s právnymi normami (Trestný poriadok, § 221 ods. 3), ktoré rešpektuje prezumpciu neviny, zákonnosť oznámenia a zásadu proporcionality;
- bezodkladne odvolanie osoby potrestanej za zneužitie maloletého alebo zraniteľnej osoby z jej povinností a zabezpečenie jej primeranej psychologickej a duchovnej pomoci zameranej na jej sociálnu reintegráciu;
- urobiť všetko, čo je v jej silách, aby sa rehabilitovala povesť neprávom obvinených osôb.

5. Orgány prelatúry by sa mali zaviazať, že s osobami, ktoré tvrdia, že sú poškodené, a s ich rodinami sa bude zaobchádzať s dôstojnosťou a úctou. Konkrétne by mali zabezpečiť:
a) prijatie, vypočutie a ďalšiu pomoc, v prípade potreby aj konkrétne prostriedky pomoci;
b) duchovnú starostlivosť;
c) lekársku, terapeutickú a psychologickú starostlivosť v závislosti od konkrétneho prípadu.

6) Je potrebné chrániť formu, súkromie a dôvernosť údajov o dotknutých osobách.

II
Preventívne opatrenia

7. Apoštolské iniciatívy za účasti maloletých alebo zraniteľných osôb, nad ktorými vykonáva pastorálnu starostlivosť Pralátstvo (pozri *Štatút*, č. 121), by mali dodržiavať osvedčené postupy a usmernenia, ktoré ich chránia.

8. V súlade s článkom 2 *motu proprio* Vos estis lux mundi sa v Pralúrii zriaďuje funkcia koordinátora ochrany maloletých. Má nasledujúce právomoci a povinnosti:
1) Prijímať každú sťažnosť alebo informáciu od údajnej obete alebo od tretích osôb, ktorých správanie sa týka týchto usmernení. Osoba, ktorá nahlási zneužitie, alebo údajná obeť dostane potvrdenie o prijatí informácie.
2) Zozbierať všetky potrebné údaje na identifikáciu obvineného a možných obetí, ako aj všetky ďalšie informácie súvisiace s nahlásenými skutočnosťami a osobami, ktorých sa týkajú.
3) Informovať osobu, ktorá nahlásila zneužitie, alebo údajnú obeť o postupoch platných v kánonickom a občianskom práve.
4) Zabezpečiť údajným obetiam počiatočnú pomoc vo forme pozorného osobného sprevádzania.
5) V prípade ústneho nahlásenia zneužívania je potrebné vyhotoviť záznam o všetkom, čo bolo povedané. Záznam by mal byť podpísaný oznamovateľom a mal by obsahovať aj popis postupu, na čo je potrebná prítomnosť notára kanonického práva.
6) Rýchlo a diskrétne zaslať regionálnemu vikárovi spis o nahlásení zneužívania a o podniknutých krokoch, pričom je potrebné uchovať potvrdenie o odoslaní; informovať osobu, ktorá nahlásila zneužívanie, o ich odoslaní.
7) Zachovať mlčanlivosť v súlade s kánonom 1455 § 3 KPK.
8) Pravidelne informovať regionálneho vikára o priebehu konania.

9. Každý regionálny vikár vymenuje pre svoj okruh koordinátora ochrany maloletých a zraniteľných osôb, aspoň jedného asistujúceho koordinátora, ktorý mu bude pomáhať pri zavádzaní týchto usmernení a ktorý ho v prípade potreby bude zastupovať, a vymenuje podporný výbor pozostávajúci z najmenej piatich osôb. Koordinátor bude vykonávať preventívne a vzdelávacie opatrenia v oblasti vzťahov s maloletými a zraniteľnými osobami. Bude sa tiež osobitne venovať sprevádzaniu osôb, ktoré tvrdia, že sú obeťami zneužitia, sexuálneho zneužívania alebo zlého zaobchádzania, ako aj kontaktu s ich rodinami.

10. Pred vymenovaním osôb na prácu s maloletými alebo zraniteľnými osobami v apoštolských iniciatívach pod duchovnou správou prelatúry, a to aj v prípadoch príležitostnej spolupráce:
a) Prostredníctvom primeranej analýzy je potrebné sa uistiť, že kandidáti na prácu s týmito osobami spĺňajú požadované podmienky. Je potrebné overiť, či kandidát nebol trestne stíhaný podľa platných právnych predpisov.
b) Prostredníctvom vhodných prostriedkov získajú primeranú prípravu, aby vedeli rozpoznať, identifikovať a predchádzať nebezpečenstvu sexuálneho zneužitia a násilia.

III
Pravidlá správania

11. V apoštolských iniciatívach, na ktorých sa zúčastňujú maloletí, by mala byť ich ochrana prioritou. Preto by veriaci Pralúry a ich spolupracovníci počas aktivít mali:
- zaobchádzať s maloletými rozvážne a s úctou;
- byť im pozitívnym príkladom;
- byť vždy na dohľad ostatných osôb, keď sú s maloletými;
- informovať osoby zodpovedné za tieto apoštolské iniciatívy, ak si všimnú akékoľvek potenciálne nebezpečné správanie;

- rešpektovať súkromie maloletých;
- informovať rodičov alebo zákonných zástupcov o plánovaných aktivitách a predpokladaných metódach;
- pri rozhovoroch s maloletými postupovať s náležitou obozretnosťou, a to aj telefonicky a prostredníctvom sociálnych sietí;
- viesť aktivity v priestoroch vhodných pre vek a stupeň vývoja maloletých, pričom je potrebné dbať najmä na to, aby sa v rámci možností zabezpečilo, že maloletí nevstupujú a nezdržiavajú sa na skrytých alebo nekontrolovaných miestach;
- vyhýbať sa akémukoľvek nevhodnému alebo zbytočnému fyzickému či slovnému kontaktu, ktorý by mohol byť dvojznačný (prejavy náklonnosti, bozky alebo neopatrné objatie, ktoré sú neopodstatnené alebo by mohli byť nesprávne interpretované).

12. Členovia prelatúry a osoby, ktoré boli pripustené k spolupráci na apoštolských iniciatívach prelatúry s účasťou maloletých a zraniteľných osôb, majú prísny zákaz:
- uplatňovať telesné tresty akéhokoľvek druhu;
- uprednostňovať ktorúkoľvek z osôb, na ktoré sa vzťahujú tieto normy;
- nechať niektorú z týchto osôb v situácii potenciálneho ohrozenia jej fyzickej alebo psychickej bezpečnosti;
- oslovovať ich urážlivým spôsobom;
- nevhodného správania so sexuálnym podtextom a účasti na ňom;
- diskriminácia ktorejkoľvek osoby alebo skupiny osôb, na ktoré sa vzťahujú tieto normy;
- žiadať niektorú z týchto osôb, aby niečo udržala v tajnosti;
- darovanie darčekov niektorej z týchto osôb, ktoré by diskriminovali zvyšok skupiny;
- previezť niektorú z týchto osôb autom bez prítomnosti ďalších osôb;
- fotografovať alebo natáčať ktorúkoľvek z týchto osôb bez písomného súhlasu jej rodičov alebo zákonných zástupcov;
- zverejňovať a spracúvať na internete a v sociálnych sieťach obrázky, na ktorých je možné rozpoznať niektorú z osôb, na ktoré sa vzťahujú tieto pravidlá, bez súhlasu jej rodičov alebo zákonných zástupcov;
- kontaktovať ktorúkoľvek z týchto osôb, a to aj telefonicky alebo prostredníctvom sociálnych sietí, bez súhlasu rodičov alebo zákonných zástupcov.

13. Každé nevhodné alebo šikanujúce správanie voči osobám, na ktoré sa vzťahujú

týchto noriem, aj keď nevykazuje znaky mimoriadnej závažnosti, a bezodkladne informovať ich rodičov alebo zákonných zástupcov.

14. Na účasť maloletých alebo zraniteľných osôb na aktivitách, nad ktorými vykonáva duchovný dohľad Pralátstvo, je potrebný písomný súhlas ich rodičov alebo zákonných zástupcov. Rodičia alebo zákonní zástupcovia by mali dostať informácie o navrhovaných aktivitách, ako aj mená a kontaktné údaje zodpovedných osôb. Poverenia obsahujúce dôverné údaje sa uchovávajú s dodržaním opatrení, ktoré ich chránia.

IV
Prijímanie oznámení o zneužívaní

15. Osoby, ktoré tvrdia, že sú obeťami zneužívania, o ktorom sa tu hovorí, ako aj ich rodiny, majú právo na prijatie, vypočutie a právo využiť možnosť duchovného sprevádzania. Regionálny vikár osobne alebo prostredníctvom koordinátora ochrany maloletých ich vypočuje a zabezpečí, aby sa s ich prípadom zaobchádzalo v súlade so zákonom; aby im bola poskytnutá primeraná duchovná starostlivosť, ochrana ich dobrého mena a dôvernosť osobných údajov. Regionálny vikár bude môcť zveriť duchovný sprievod poškodených osôb a ich rodín kvalifikovanému kňazovi.

16. Tieto osoby budú mať možnosť získať lekársku, psychologickú a sociálnu pomoc, ako aj právne poradenstvo.

17. Veriaci prelátúry a spolupracovníci, ktorí vedia, že maloletá alebo zraniteľná osoba môže byť obeťou niektorého zo spomínaných zneužívaní, alebo majú v tejto veci odôvodnené podozrenie, informujú o tom regionálneho vikára priamo alebo prostredníctvom koordinátora ochrany maloletých, mimo rámca spovedného tajomstva.

18. Ak oznámenia o zneužívaní alebo informácie o ňom nebudú zjavne neopodstatnené, regionálny vikár odstaví domnelého páchateľa od apoštolských činností prelátúry na dobu trvania vyšetrovania, na základe ktorého bude stanovená jeho definitívna situácia.

19. Pokiaľ sa neporušuje dôvernosť duchovného vedenia, tajomstvo sviatosti zmierenia a nejde o prípady opísané v KPK, k. 1548 § 2, v súlade s platným občianskym a kánonickým právom je potrebné informovať svetské orgány o obvineniach zo sexuálneho zneužívania maloletých, ktoré sa považujú za dôveryhodné.

Toto právo a povinnosť je potrebné vždy dodržiavať. V žiadnom prípade sa nesmie odrádzať domnelá obeť ani jej rodina od nahlásenia prípadu svetským orgánom. Koordinátor by mal skôr informovať domnelú obeť alebo jej rodičov či zákonných zástupcov o existujúcom práve a povinnosti a povzbudiť ich, aby prípad nahlásili. V prípade písomného a odôvodneného nesúhlasu zo strany domnelej obete alebo jej zákonných zástupcov, alebo v prípade odmietnutia formalizovať vyjadrený nesúhlas

písomne, regionálny vikár postupuje v súlade s normami občianskeho práva. V každom prípade po konzultácii s podporným výborom, ak to považuje za nevyhnutné na ochranu domnelej obete alebo iných maloletých, informuje civilné orgány, že prijal oznámenie o zneužívaní alebo informáciu o tejto veci.

V
Postup pri nahlásení zneužívania

20. V prípadoch osôb podliehajúcich jurisdikcii vikára, bez toho, aby narušil vyšetrovacie úkony vykonávané civilnými orgánmi, poverí čo najskôr osobu vykonávajúcu funkciu obhajcu spravodlivosti pre daný región alebo poverenú osobu, alebo ak to nie je možné, sám vykoná predbežné vyšetrovanie v súlade s kán. 1717 KPK.

21. Počas vyšetrovania je potrebné v rámci možností preskúmať správanie, kvôli ktorému bolo vyšetrovanie začaté, a súvisiace okolnosti, osobné údaje a vek osôb, ktorých sa vec týka, popisy povahy spôsobenej ujmy a vplyv veci na *foro interno*; okrem toho je potrebné zhromaždiť ďalšie informácie, ktoré môžu mať význam. Je možné zhromažďovať dokumenty, dôkazy a svedectvá z rôznych miest a prostredí, kde pôsobila osoba, proti ktorej prebieha konanie. Osoba vedúca vyšetrovanie môže tiež využiť vyhlásenia, svedectvá, dokumenty a posudky odborníkov zhromaždené v občianskoprávnom konaní, ku ktorým má prístup, ako aj všetky rozsudky alebo rozhodnutia štátnych súdnych orgánov, ktoré sa týkajú skúmaných udalostí. Regionálny vikár môže do ukončenia civilného vyšetrovania pozastaviť kanonické opatrenia, ak to považuje za vhodné.

22. Počas predbežného vyšetrovania je potrebné najmä:
a) konať tak, aby sa každá dotknutá osoba vrátila do duchovnej a psychickej rovnováhy;
b) bezodkladne a čo najvhodnejším spôsobom vypočuť osobu, ktorá sa javí ako obeť;
c) poučiť osobu, ktorá sa javí ako obeť, alebo jej zástupcov o jej právach a o tom, ako ich dodržiavať, vrátane možnosti predložiť dôkazy a možnosti vypovedať všetko priamo alebo prostredníctvom sprostredkovateľa;
d) informovať osoby, ak si to želajú, o ukončení vyšetrovania a priebehu ďalších krokov;
e) poradiť poškodenej osobe, aby využila pomoc civilných a kánonických poradcov;
f) chrániť poškodenú osobu a jej rodinu pred akýmkoľvek zahanbením alebo represiami;
g) chrániť dobré meno, súkromie a dôvernosť osobných údajov strán, ktorých sa vec týka.

23. Vždy je potrebné zaručiť prezumpciu neviny a vyhnúť sa ohrozeniu povesti osoby, voči ktorej prebieha vyšetrovanie. Ak neexistuje závažný dôvod konať inak, je potrebné ju čo najskôr informovať o

prebiehajúcom vyšetrovaní a jeho dôvodoch. Treba ju povzbudiť, aby využila pomoc poradcov v oblasti občianskeho a kánonického práva. Mala by dostať ponuku duchovnej a psychologickej pomoci.

24. Ak existujú náznaky, že sa trestné činy môžu opakovať, je potrebné bezodkladne prijať primerané preventívne opatrenia, ktoré stanovuje právo.

25. Ak vyšetrovanie potvrdí už len pravdepodobnosť spáchania trestného činu, ktorý bol dôvodom jeho začatia, regionálny vikár podnikne kánonické kroky stanovené zákonom a informuje príslušné civilné orgány. V opačnom prípade regionálny vikár vydá dekrét, ktorý bude uchovávať vo svojom tajnom archíve spolu s dokumentáciou, ktorá svedčí o vykonaných opatreniach a dôvodoch prijatého rozhodnutia. Avšak v prípade, ak bude obvineným kňaz, aj keby bol prípad zaradený do archívu, je potrebné informovať Kongregáciu pre náuku viery (Normy *De Gravioribus Delictis*, čl. 6; 16). Na tento účel regionálny vikár čo najskôr zašle prelátnej kúrii overenú kópiu vyšetrovacieho spisu a dekrétu vydaného po jeho ukončení.

26. Každý, kto bude uznaný za vinného zo spáchania trestného činu zneužívania maloletého alebo zraniteľnej osoby, bude zbavený svojich apoštolských alebo pastoračných funkcií či úloh. Získa však primeranú psychologickú a duchovnú pomoc, ako aj podporu zameranú na jeho opätovnú integráciu do spoločnosti.

27. Na účely zavedenia týchto usmernení do praxe každý regionálny vikár vo svojej oblasti vykoná potrebné úpravy postupov na ochranu maloletých, pričom zohľadní vzor protokolu uvedený v prílohe, usmernenia biskupskej konferencie príslušnej krajiny a platné občianske právo.

Rím, 22. februára 2020